

ÖT HASZNOS KÖNYV — MEG EGY HATODIK

JOSIP BROZ TITO: *Izbor iz dela: 1. Referati sa kongresa KPJ i SKJ, 2. Radnička klasa i Savez komunista Jugoslavije, 3. Nacionalno pitanje i revolucija, 4. Samoupravljanje, 5. Jugoslavija u borbi za nezavisnost i nesvrstanost.*

Svjetlost, Sarajevo, Državna založba Slovenije, Ljubljana, Mladost, Zagreb, Prosveta, Beograd, Pobjeda, Titograd, Matica srpska, Novi Sad, Mislja, Skopje, 1977.

JOSIP BROZ TITO: *Poznaje se ko je komunista.*

Slovo ljubve, Beograd, 1977.

Bár vaskos kötetek, tulajdonképpen kézikönyvek. Kézikönyvek azok számára, akik tevékenyen kiveszik részüket a társadalmi-politikai munkából akár úgy, hogy átmenetileg valamely fontos vezetői tisztséget töltenek be, akár pedig úgy, hogy helytállnak mindennapi öngazgatási gyakorlatunk frontján. Téma szerint válogatva adják ugyanis Tito elvtárs műveit, őket forgatva tehát bárki, bármikor ellenőrizheti magát, hogy mindennapi gyakorlati munkája közben azon az úton halad-e, amelyet titóinak nevezünk.

Öt könyvről van itt szó — meg egy hatodikról. Az utóbbi nem tartozik az előbbieik sorozatába, külön kiadónak külön kiadása, mégis a többivel együtt szólunk róla, mivelhogy egy ugyancsak fontos problémakörből ad tematikus válogatást. Az első könyv címe: *Beszámoló a JKP és a JKSZ kongresszusain*, s ebből meg is tudjuk tartalmát. A másik címe: *A munkásosztály és a Jugoszláv Kommunista Szövetség*, s természetesen azokat az idézeteket tartalmazza, amelyeket elnökünk a munkásosztály és a párt viszonyáról, egységéről, szervezettségéről, szerepéről mondott. A harmadiké: *A nemzetiségi kérdés és a forradalom*, s megtudhatjuk belőle, hogy Tito elnök mekkora figyelmet szentelt mindig a nemzetiségi kérdés helyes megoldásának, s azt forradalmi stratégiánk egyik legfontosabb részének tartotta és tartja. A negyediké: *Az öngazgatás*, melyből többek között kiderül, hogy Tito és mi az öngazgatást sohasem tartottuk korszakalkotó felfedezésünknek, hanem a marxizmus-leninizmus alkotó alkalmazása logikus eredményének. Az ötödiké: *Jugoszlávia harca a függetlenségért és az el nem kötelezett politikáért* megérteti, hogy külpolitikánk egyenes következménye belső igazodásunknak, szabad belpolitikánknek. A hozzáadott kötet címe: *Meglátszik, hogy ki a kommunista*, s azokat a gondolatokat idézi, amelyeket Tito elnök a pártról, a kommunistákról, azok munkájáról, magatartásáról mondott. Az utóbbit (noha természetesen az első ötöt is), mindenekelőtt a fiataloknak ajánljuk figyelmébe, hogy lássák, mit jelent kommunistának lenni, mit jelent vállalni azokat a társadalomformáló feladatokat, amelyekkel egy osztály és annak élcsapata tudatosan hat környezetére.

Tito elvtárs 1926. augusztus 26-án a következőket írta a zágrábi *Organizovani radnik* (Szervezett Munkás) című újságban annak a cikknek részeként, amelyben beszámol a kraljevici hajógyárban uralkodó helyzetről:

„Ez azt jelenti, hogy a munkásoknak kezükbe kell venniök saját sorsuk irányítását, mert nem remélhetnek segítséget sehonnan.”

Ez a mondat vált tulajdonképpen a titói politika alapvető gondolatává, eszmei irányítójává. Ezt magáévá tette a munkásosztály, anyagi erővé fokozta, akkoráig, hogy azt a társadalom legszélesebb rétegei is magukévá tették. Ez vált munkásosztályunk és élcsapata, a Kommunista Szövetség forradalmi tevékenységének alapeszméjévé és kísérte végig harcát a bérharcoktól és sztrájkoktól kezdve a népfőlszabadító háborún és népi forradalom keresztül egészen öngazgató rendszerünk kiépítéséig s természetesen el nem kötelezett külpolitikánkig.

Gyakran keletkeznek — főként külföldön — áldilemmák akörül, hogy Tito forradalmárként, hadvezérként, államférfiként vagy teoretikusként nagyobb-e, s hogy egyáltalán adott-e annyit a forradalmi elmélet gyarapításában, mint amennyit gyakorlati politikusként, államférfiként adott. Hogy ez mennyire helytelen okoskodás, azt bizonyítják művei — akár beszámolóként, akár interjúként, vagy más mondott, illetve leírt formában jelentek meg —, bizonyítják összes műveinek kiadásai meg az írásunk tárgyát képező öt könyvnyi válogatás is. Kár is erről, ilyen formában a szót szaporítani. Az igazság az, hogy Marx s Lenin óta kevés az olyan történelmi személyiség, aki Titóhoz méltóan annyira összekapcsolta volna az elméletet a gyakorlattal, aki mindkettőnek egyforma figyelmet és jelentőséget szentelt volna. Egyik legfontosabb történelmi érdeme Tito elvtársnak minden bizonnyal az, hogy mélyen és lényegben tudta egybekapcsolni a forradalmi elméletet a gyakorlattal. A marxista gondolatot — Lenin után talán egyetlen történelmi alakként — alkotóan alkalmazta és a gyakorlatban ellenőrizte a forradalmi elméletet, fejlesztette azt annak az országnak sajátos körülményei közepe, amelyben él, s abban az időben, amelyben hatott és hat. Szem előtt tartotta azt, hogy az elméletnek, ha igazán forradalmi, mélyen a gyakorlatban kell gyökereznie, belőle kell kiindulnia, majd oda kell visszatérnie gazdagítva azt a fejlődés további útjainak megjelölésével.

Csak ezzel magyarázható, hogy a Tito vezette párt a történelem legalkalmasabb pillanataiban találta meg a legmegfelelőbb cselekedni-valót. Testvériséget és egyenrangúságot hirdetve így állította a forradalom csatasorába minden nemzet és nemzetiség tagját, így állította szembe hazánk minden részének és nemzetiségének munkásosztályát a kizsákmányoló renddel, így tette ezt a harcot körülményeink között sikeressé, így állította talpra a leigázott és szétdarabolt ország minden részének és nemzetiségének népét-tagját egységes és hatalmas erőként a megszállóval szemben, így vitte végre a népfőlszabadító háborúval párhuzamosan a népi forradalmat, így kerülhetett ki győztesként ebből a harcból. Ennek tudatában szállt szembe 1948-ban a sztálini dogmatizmussal és a fenyegető gazdasági blokáddal, nyílt provokációkkal, adott teret öngazgatóink fejlődésének és el nem kötelezett külpolitikánkknak, ilyen erővel szállt szembe azokkal a nacionalista, liberálista, dogmatikus és egyéb kísérletekkel, amelyek forradalmunkat el akarták téríteni kijelölt és legjobbjaink által megálmodott útvjáról.

Ezt példázza, ezt bizonyítja öt könyvünk — és a hatodik. Hadd szóljunk azonban róluk néhány szót:

1. *Beszámolók a JKP és a JK SZ kongresszusain.* Ezt a könyvet tulajdonképpen nem irányozta elő a válogatás elsődleges terve, annál kevésbé, mivel a beszámolók részeit a tematikus könyvek természetesen kibányászták. Ezt mondják bevezetőjükben a szerkesztők. Aztán — igen helyesen — mégis az a meggyőződés vált úrrá, hogy elsőként szükséges egy olyan könyvet kiadni, amely tükrözi Tito legalapvetőbb elméleti és gyakorlati munkáját. Ez így jó még akkor is, ha azt mondhatjuk, hogy a háború utáni nemzedékek ismerik elnökünknek ezeket a beszámolóit. Am még az ő számukra is fölfedezésként hat az a kettő, amelyeket Josip Broz 1928-ban a zágrábi helyi pártbizottság értekezletén és 1940-ben ugyancsak Zágrábban mondott a JKP V. országos értekezletén. Mindkét beszámoló kiváló helyzetfölismerésről tanúskodik, s ennyi év távlatából is kiérezzük belőlük mozgósító hatásukat.

2. *A munkásosztály és a Jugoszláv Kommunista Szövetség.* Ez a válogatás Tito elnöknek azokat a munkáit tartalmazza, amelyek a mun-

kásosztály, népeink és nemzetiségeink forradalmi szervezésének konkrét szervezési-politikai és elméleti-politikai kérdéseit taglalja, illetve a JKP és a JKSZ vezető szerepével foglalkozik. Összefüggő és viszonylag teljes betekintést ad abba a hiteles és eredeti látásmódba, ahogyan elnökünk munkásosztályunk történelmi elhivatottságára és pártunk vezető szerepére tekintett azok között a sajátos társadalmi, politikai, gazdasági, kulturális és más körülmények között, amelyekben munkásosztályunk a történelem színpadára lépett és eljátszotta társadalomformáló szerepét. Elnökünk akaratán kívül is kiviláglik a könyvben közölt szövegekből Josip Broz Tito személyes hozzájárulása osztályunk, népeink és nemzetiségeink nagy győzelmeihez.

3. *A nemzetiségi kérdés és a forradalom.* Miután Tito elfoglalta a párttitkári tisztséget, a nemzetiségi kérdés a párt politikájában alapvető stratégiai jelentőségűvé válik. Ez érthető, hiszen Jugoszlávia soknemzetű és -nemzetiségű ország, s forradalmát csak a teljes egység és testvériség kiépítésével vívhatja meg. Így nálunk összekapcsolódik a szociális forradalom a nemzeti egyenlőséggel. A közölt szövegekből kiderül, hogy a forradalmár és gondolkodó, az államférfi és politikus Tito mindig és mindenütt nagy fontosságot tulajdonított és tulajdonít a nemzetek és nemzetiségek egyenrangúságának, testvéri együttélésük és együttműködésük fontosságának.

4. *Az öngazgatás.* Az öngazgatásról a marxizmus klasszikusai mint a munkásosztály hatalmáról beszéltek. Az 1871-es párizsi kommunéknak s Lenin 1917 októberének tanácsai is ezt igyekeztek megvalósítani. Más lapra tartozik, hogy a sztálinizmus a bürokrata állam- és pártapparátust helyezte az úgynevezett munkáshatalom központjába és hallani sem akart a munkástanácsokról. Jugoszláviában a munkástanácsok nem vártanul, meglepetésszerűen jelentkeztek, hanem azok a háborús néphatalmi szervek, a népfőszabadító bizottságok utódjai voltak — békés körülmények között. Hogy az öngazgatásnak szükségszerűen össze kellett ütköznie a teljhatalomra és csalhatatlanságra törekvő állami szocializmussal, az nem a mi rendszerünk eredménye, hanem a bürokrata merevség következménye. A mi öngazgatásunk a marxista tanokon alapszik. Korszakalkotó jelentősége abban van, hogy a munkásosztály nálunk kerül először olyan helyzetbe, hogy úrrá legyen a jövedelem megteremtésének és elosztásának egész folyamatán, s mindezt forradalmi tevékenységének viszonylag rövid ideje alatt igyekszik megvalósítani. Erdemes újra és újra elolvasni Tito elnöknek azt a programbeszédét, amelyet 1950. július 26-án mondott a Szövetségi Képviselőházban a munkástanácsokról szóló törvény meghozatala előtt, s amelyet ez a kötet első helyen közöl. Ebből kiderül, hogy a munkásöngazgatásról vallott nézetünk azóta sem változott, legföljebb újabb tartalmakkal gazdagodott. Olyan cselekedetek egészítették ki, amilyenek az alkotmányfüggelékek, az új alkotmány és a társult munkáról szóló törvény.

5. *Jugoszlávia harca a függetlenségért és az el nem kötelezett politikáért.* Ismeretes, hogy Tito elnök — néhány más államférfival együtt — az el nem kötelezett politika megteremtője és élharcosa. Ez új viszonyokat igényel a nemzetközi kapcsolatokban. Független országokat, tartózkodást a belügyekbe való beavatkozástól, a gyarmatbirodalom fölszámolását, a gyarmatosító kísérletek megghiúsítását, egyenrangú viszonyokat kicsik és nagyok között. Békés, dominációtól mentes nemzetközi életet. Tito ezeknek a kérdéseknek megkülönböztetett figyelmet szentelt, s nemzetközi tevékenységében az egyenrangúság megteremtésén, a megkülönböztetések megszüntetésén fáradozik.

Végül a hozzáadott kötet: *Meglátszik, hogy ki a kommunista.* Tito munkáinak azokból a vonatkozásaiból ad válogatást, amelyek a kommunisták jellemével, munkájával, kötelességeivel, viselkedésük és tevékenységük módjával kapcsolatosak. Azért ajánljuk elsősorban a fiatalok figyelmébe, hogy lássák, kommunistának lenni nem előnyököt, hanem nagyobb kötelezettségeket, nagyobb teherviselést jelent. Alkotó munkát, amely tudatosan irányítja a társadalom fejlődését.

BRENNER JÁNOS